

جلسه ۲۰

صورت مشروح مجلس
یوم پنجشنبه ۵م
شوال ۱۳۴۲ برابر ۲۶ نور
۱۳۰۴ جلسه ۲۰

(مجلس سه ساعت قبل از ظهر
بریاست آقای مومن الملک
تشکیل گردید)

(صورت جلسه یوم سه شنبه ۲۴
نور را آقای میرزا شهاب الدین
قرائت نمودند)
رئیس - آقای نصرت الدوله
(اجازه)

نصرت الدوله - نسبت بصورت جلسه
عرضی ندارم بعد از تصویب صورت جلسه
عرض می کنم
رئیس - آقای ملک الشعرا
(اجازه)

ملک الشعرا - بنده دوفقره اعتراض
دارم که باید اصلاح شود
یکی در قسمت سؤال آقای ضیاء -
الواعظین وجواب آقای وزیر مالیه است که
نوشته شده چند فقره جواهرات پیش شاه
مانده است که قیمت ندارد
اینجا طوریکه اظهار کردند در نظر
هست که فرمودند قیمت قابل نداشته این
اصلاحی است که باید بشود

در قسمت مغالفت بنده با فقره دوم از
بودجه مجلس هم يك اشتباهی شده است
بنده اعتبارات رازانه و غیر لازم نمیدانستم
بنده گفتم اگر این رقم اعتبار برای يك
مطبوعه معمولی است زیاد است و اگر
برای آینده است توضیح بدهند مقصود من
این بود

رئیس - اصلاح می شود دیگر ایرادی
نیست ؟
(اظاری نشد)

رئیس - آقای نصرت الدوله
(اجازه)

نصرت الدوله - در جلسه گذشته در
ضمن اظهاراتی که آقای مصدق السلطنه
راجع باخطار نظامنامه فرموده بودند
اشاراتی بتأخیر انتخاب کمیسیون فقط و
تعویق و تأخیر گذشتن لایحه نفت فرمودند
و چون بیم آن مبرود که از این اظهارات
يك سوء تفاهاتی حاصل شود و اینطور
تعبیر شود که مجلس شورای ملی علاقه تامی
و علاقه خاصی بتسریع در این امر واختتام
عمل امتیاز فقط ندارد بنده لازم دانستم
(چون بسمت مخبر کمیسیون نفت مقتض
هستم) خاطر آقایان را متوجه کنم

اولاً آنچه احساس میکنم عموم نمایندگان
نسبت بمسئله نفت نهایت درجه علاقه مندی
را دارند

(صحیح است)
و کمیسیونی هم که انتخاب کرده اند
بمجرد انتخاب (که هنوز یک هفته از تشکیل
آن نگذشته است) دوسه جلسه پی در پی

تشکیل شده و موادی از لایحه که پیشنهاد
شده است با قانون سابق تطبیق و مذاقه
کرده اند و دیروز هم جلسه بود و تا ماده
۱۱ و ۱۲ قرائت شد (درست خاطر من
نیست ...)

یک نفر از نمایندگان - تا ماده
۰۱۴

نصرت الدوله - بلی تا ماده ۱۴ قرائت
شد و تطبیق شد با قانون و نهایت دقت
و مواظبت را اعضاء کمیسیون دارند که هر چه
زودتر این لایحه اصلاح شده بمجلس شورای
ملی بیاید و نیز در ضمن اظهاراتی هم که
راجع بهمین مسئله فرمودند يك اشاره بود
راجع بدولت امریکا که امتیاز بدولت امریکا
داده شود مقصودشان گویا اینطور نبود
ولی در هر حال تذکرش ضرر ندارد که طرف
امتیاز فقط که دولت تصویب کرده بمجلس
پیشنهاد کرده يك کمیانی معتبر مستقل
آمریکا است که هیچ نوع ارتباطی با مقامات
رسمی و دولت امریکا ندارد

(جمعی از نمایندگان -
صحیح است)
رئیس - آقای دولت آبادی
(اجازه)

حاج میرزا یحیی دولت آبادی - بنده
از ابتدای تشریف بمجلس تا کنون سکوت
اختیار کرده ام و غالباً وقت مجلس را نخواستم
اشغال کنم مگر يك کلمات خیلی کوچکی
و مختصری که در مقام ضرورت عرضی
کرده ام

بیانات آقای مصدق السلطنه در جلسه
گذشته بمن اجازه داد که امروز چند کلمه
عرض کنم

با يك قسمت مهم از بیانات آقای مصدق
السلطنه بنده همراه هستم و گمان میکنم
همه آقایان هم همراه باشند و آن این است
که مجلس در این وقت که دنیا اقتضای پیش
از این کار دارد برای مملکت مقتضی است
که ما بیشتر و زیادتر احتیاجات حقیقی او
را تشغیس بدهیم و بفوریت بکارهای لازم
بپردازیم و تقایم را برطرف کنیم و چرخ
های مملکت را بکار بیندازیم و با اصلاحات
لازم شروع کنیم

در این دوسه ماهه آنطوری که باید
مجلس کار بکنند نکرده است و گمان
میکنم همه آقایان تصدیق دارند و لازم
باظهار بنده یا آقای مصدق السلطنه
نیست

آقا سید یعقوب (اینطور نیست) دیگر
چه کار میکنیم

دولت آبادی - بنده پیش از این که بمجلس
بیایم يك چیزهایی بخاطر می گذشت که تصور
می کردم مجلس پنجم يك وظائف مهمی
را عهده دار است که مقدم تر آن وظائف
اول تجدیدنظر در قوانین موضوعه گذشته
است همچو تصور می کردم (شاید اشتباه کرده
باشم) که مجلس پنجم هیچ نباید بپردازد به

وضع قوانین باید بپردازد باصلاح وترمیم
و تجدید نظر در قوانین گذشته تصور می
کردم اینهمه قوانینی که در این مجلس
گذشته وضع شده و رویهم ریخته شده و همه
ذخیره شده است و غالب آنها بموقع اجرا
گذاشته نشده است مجلس پنجم نظر خواهد
گردید که این قوانین چرا اجرا نشده و علتش
چه بوده است؟

مثلاً ملاحظه می فرمائید مدت ها بود که
در مملکت ما قانون استخدامی نبود و اخیراً
از مجلس چهارم قانون استخدام گذشت
بسیاری از عواید خیلی خوب بود ولی بعضی
از موادش را همه آقایان میدانند و احساس
فرموده اند که عملی نیست

مثل آن ماده که بروی اصلاحات اساسی
مملکت بروی امتیاز فضلی بروی ترقی و
تمالی ملت و مملکت بجای يك نه دونه کشیده
شده (ماده ۹۹) دیدیم در مقام عمل چه مضراتی
برایش تولید شد

همین ماده ۹۹ قانون استخدام چقدر
مردمان از حقوق خودشان محروم گردیده
سدی پیش پای ترقی گذاشت بنده تصور می
کردم مجلس پنجم شروع می کند با اصلاحات
قوانین گذشته و بعملی کردن آنها و با يك
فعالیت و شهامتی مشغول آن قوانین خواهد
شد

اما دستی از دور بر آتش داشتم نمی
دانستم محظورات يك طوری پیش می آید
که مجلس پنجم با این پیش آمدها نمی
توانسته است آنطوریکه باید کار
بکند

بهر صورت بنده در فرمایشات آقای
مصدق السلطنه نسبت بقسمت اول موافقم
و عرض می کنم که مجلس پنجم باید در این
دوسه ماه خیلی بیشتر از اینها کار کرده
باشد مملکت انتظار داشته که مجلس پنجم
در این دوسه ماه خیلی پیش از این کار کرده
باشد و لکن متأسفانه افتتاح مجلس پنجم
تصادف کرد با يك حوادث غیر منتظره که
بهر يك از آقایان پوشیده نیست که اگر
باین حوادث بکندری بانظر لایقیدی تصور
میشد و بلاقیدی پذیرفته میشد خیلی خطر
ها متوجه مجلس و مملکت و همه میشد

مجلس پنجم در ابتدای افتتاح خودش تصادف
کرد با آن حوادث و با کمال متانت و بخته گی و
عاملی آن حوادث را تا آنجا که صلاح
مملکت بود رفع کرد ولیکن يك محظور
بزرگی حاصل شد که هنوز اثر آن محظور
در مجلس و بهارستان دیده می شود

میخواهم او را تذکر بدهم و بعد بآن
نکته مخالفت خودم با آقای مصدق السلطنه
اشاره کنم و آن این بود که يك اعتراضی
از سالهای گذشته در مملکت مابوده است و
در هر ملتی که درجه معلومات و درجه اخلاق
شان باین اندازه بوده است هست البته
مجلس مرکز ثقل مملکت و مرکز اراده
ملت است مجلس باید چرخ مملکت را راه
ببندازد اعتراض را برطرف کند در قضایا

حکمت کند و خودش با يك صلاحیتی که
دارد کارها را اصلاح کند متأسفانه حوادث
واقعه يك قسمتی از آن اغراض را کم کم
سرایت داده بکارها و امورات داخلی
مجلس

امیدوارم حالا برطرف شده باشد و
اگر نشده باشد امیدوارم بهمت آقایان
چیزی از آن اغراض باقی نمانده باشد در
اینصورت می توانم عرض کنم که از این
بعد با يك جدیتی کاملتر که آثارش در
جزئیات دیده می شود (مثلاً ملاحظه فرمائید
زنک میزنند برای آمدن در مجلس دود فیه
بیش خدمت می آید نگاه می کند ببیند عده
کفایت می کند که آقای رئیس تشریف
بیاورند یا خیر) امروز خود آقای رئیس
تشریف آوردند در را باز کردند دیدند
عده کافی نیست برگشتند و حال آنکه همه
آقایان در توی اطاقها و راهروها راه می
رفتند خلاصه ما باید بیک قدری فرصت را
بیشتر از این از دست ندهیم و احتیاجات
مملکت و مردم را ببینیم مملکت و ملت چه
چیز را بیشتر میخواهد

چطور ما کار نداریم؟ ما کار بسیار
داریم
ملت و مملکت منتظر است که ما پیش از
این کار کنیم

آقای مصدق السلطنه در آخر فرمایشات
شان همچو تصور کردند یا اینکه اینطور
بنظر شان میرسد که تقصیر اینکارها با آقای
رئیس است

مصدق السلطنه - نخیر این طور
نبود

حاج میرزا یحیی - بنده از اول ورودم
تا کنون مراقب و مواظب بودم
(جمعی از نمایندگان - خیر اینطور
نبوده است)

حاج میرزا یحیی - بسیار خوب
اگر اینطور نبوده است الحمد لله علی
الوفاق

مدرس - با زنده سال است آقای رئیس
در حفظ نظامنامه کوشیده و سعی بوده
اند و آقای مصدق السلطنه همچو چیزی
نگفتند

دولت آبادی - بگذارید بنده عرضم
تمام شود

بنده عرض کردم اینطور بنظر من رسید
بنده عرض میکنم در این قضایای گذشته
حتی همان شبی را که اشاره کردند که
گفتند مجلس نیست بنده در جریان کار
بودم و رئیس بجز جریان کار فوق العاده و
واصلاح يك مطالب فوق العاده که در مجلس
پیش آمده بود و برای اصلاح آنها مجبور
بودند يك مذاکرات و اقداماتی بکنند تا
آن دقه آخر که اعلان کردند مجلس نیست
خودشان هم نمیدانستند که آیا مجلس
خواهد شد یا نخواهد شد و در آخر شب که
دیدند مجلس نخواهند شد اعلان کردند

که مجلس نمیشود در این صورت میتوانم عرض کنم که نه ایشان و نه آقای رئیس غیر از اجراء نظامنامه و رعایت نظم و ترتیب منظور دیگری ندارند

گاهی می بینم یک قدری رعایت نظم و ترتیب را شاید بیش از آنچه مقتضای مملکت و مجلس است رعایت میکنند و بلکه میخواهم عرض بکنم که گاهی در رعایت نظامنامه از آن طرف می افتند این است که استدعای کم در این زمینه دیگر گفتگو نشود و مطلب بهمین جا ختم شود و بعوض این حرف ما بآن کارهایی که وظیفه داریم مشغول شویم که وقت مجلس بدون جهت تضييع بشود

رئیس - اگر تصویب میفرمائید این مذاکرات بیش از این نشود (گفته شد صحیح است) آقای آقا مصطفی تشریف ببرید برای استخراج آراء حائریزاده - اجازه میفرمائید رئیس - راجع بچه مطلب است؟

خانری زاده - دو طرح بود میخواستم تقدیم کنم چون دیدم مجلس حالا فراغت دارد و اگر اجازه میفرمائید تقدیم کنم رئیس - بگذارید بکنفر بجای امین الشریعه استقراعی کنیم آنوقت (آقای اقبال الممالک استقراعی نموده و در نتیجه آقای ضیاء الواعظین بحکم قرعه انتخاب شدند)

رئیس - کمیسیونهایی که باید انتخاب شود

کمیسیون خارجه هشت نفر اینجاسابقاً مذاکره شد که شش نفر باشد بعد گفته شد ۸ نفر اگر میل دارید ۶ نفر باشد (جمعی گفتند هشت نفر باشد)

رئیس - نسبت به هشت نفر مخالفی نیست؟

تدین - بنده مخالفم و عقیده ام اینست که ۶ نفر کافی است (بعضی از نمایندگان شش نفر باشد بهتر است)

رئیس - پس رأی می گیریم ب شش نفر آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس تصویب شد

کمیسیون خارجه ۶ نفر قوانین مالیه ۱۲ نفر نظام ۶ نفر آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - در دوره چهارم کمیسیون نظام هشت نفر بود حالا نمیدانم بهمان ترتیب است یا بترتیب نظامنامه ولی بنده پیشنهاد میکنم هشت نفر باشد

رئیس رأی میگیریم که کمیسیون نظام هشت نفر باشد

آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس تصویب شد ۱۲ نفر دوباره عرض میکنم کمیسیون خارجه ۶ نفر قوانین مالیه ۱۲ نفر نظام ۸ نفر داخله ۱۲ نفر آقایان يك تشریف ببرند بیرون

دست غیب - قوائد عامه را نفرمودید رئیس کمیسیون قوائد عامه و پست و تلگراف ۸ نفر آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - کمیسیون عدلیه دو نفر کسر دارد و معارف هم یک نفر رئیس - امروز میتوانید تمام این کمیسیون ها را انتخاب نمایید

آقای عماد السلطنه (اجازه)

عماد السلطنه این کمیسیون ها را که فرمودید باید یک دفعه رأی داد یا یکی یکی علی حده

رئیس - تمامش را یک دفعه اعتبار نامه آقای کی استوان مطرح است آقای مدرس گویا مخالف بودند

مدرس - مخالفت من آقایان مسبوقند آنشب در موقع تعویب شمس بروج حمل بود لذا حالا تعقیب نمی کنم (بعضی از نمایندگان - احسنت)

رئیس پس رأی میگیریم بوکالت آقای کی استوان از انزلی آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند (جمعی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد

حالا وکالت آقای بنان السلطان مطرح است (خطاب با آقای مدرس) این یکی هم همان حال را دارد

مدرس - مخالفت کرده ام؟

رئیس - بلی

مدرس - عرض میشود که آقای میهن از ولایت ما انتخاب شده اند و بنده قسمی که يك بیان خوبی کرده باشم در احقاق حق عرض می کنم انتخاباتشان در بسیاری از نقاط آنجا بطریق اجبار شده خود آقای میهن را هم که همه ماها می شناسیم اگر خوبند می شناسیم اگر هم غیر خوبند می شناسیم

رئیس - خوب برای میگیریم بوکالت آقای بنان السلطان آقایانیکه . . .

(آقای مدرس ورقه در دست ارائه نمودند)

رئیس - پیشنهاد است:

مدرس - بلی

(پیشنهاد مزبور بشرح ذیل قرائت شد)

ما امضاء کنندگان ذیل تقاضا مینمائیم که نسبت باعتبارنامه مدیرمیهن رأی مخفی بمهره گرفته شود

رئیس باامضاء ۱۶ نفر است

یک نفر از نمایندگان - اسامی قرائت شود (بشرح ذیل قرائت شد)

مدرس - مصطفی الموسوی البهبهانی • قوام الدوله • احمد الموسوی البهبهانی • سیدحسن زعیم • هاشم آشتیانی • علی - رضا الحسینی • ضیاءالملک • معی الدین موسوی • علی شکوه نظام • شیخ محمدعلی • ناصرالاسلام کیلانی • میرزا آقاخان • عبدالله یاسائی • عبدالوهاب رضوی

رئیس - آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی - چون موقعی که این تقاضای شد مصادف بود با همان اوانی که آقای مدرس فرمودند یعنی تعویب حمل بود از این جهت بنده استرداد میکنم

رئیس - آقای ضیاءالملک هم استرداد کردند؟

ضیاءالملک - بلی

رئیس - پس رأی میگیریم بقیام و قعود آقایانی که وکالت ایشان را تصویب می کنند

قیام فرمایند (جمعی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد

آقای آقا شیخ جلال (احضار برای قرائت راپورت)

آقای آقا شیخ جلال راپورت شعبه دوم را راجع بنمایند کی آقای مدیرالملک از مراغه (بترتیب ذیل قرائت نمودند)

انجمن نظارت مرکزی مراغه و توابع در تاریخ هفتم جمادی الاولی ۱۳۴۲ تشکیل و مطابق ماده (۲۱) قانون انتخابات اعلانات را یازده روز قبل از توزیع تعرفه منتشر و عملیات انتخابیه را از قبیل توزیع تعرفه و اخذ آراء در حدود قانون خاتمه داده و در نتیجه آقای ابراهیم خان مدیرالملک با کثرت بیست و یک هزار و هشتصد و پنجاه و نه رأی از سی و دو هزار و پانصد و چهل و هفت ورقه رأی بنمایند دوره پنجم مجلس شورایی انتخاب میشوند انجمن نظارت صحت جریان انتخابات را تصدیق اعتبارنامه معزی الیه را را تنظیم و ارسال میدارد - شعبه سوم پس از مراجعه بدوسیه و صورت مجلس انتخابات نظر باینکه شکایتی نرسیده و مفاد صورت مجلس را مطابق قانون یافته با کثرت آراء جریان انتخابات را صحیح تشخیص داده راپورت آنرا بعرض مجلس مقدس میرساند

رئیس - آقای مصدق السلطنه (اجازه)

مصدق السلطنه - اگر اجازه میفرمائید چون رأی گرفته شد که در باب عرایض بنده مذاکره نشود

رئیس - مسئله اعتبارنامه آقای مدیر - الملك مطرح است •

مصدق السلطنه - ببخشید گمان کردم بنده را فرمودید چون اجازه خواسته بودم •

رئیس - رأی میگیریم بوکالت آقای مدیرالملک آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد

آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)

سردار معظم بنده در این موقع عرضی نداشتم • فقط پیشنهادی در چند جلسه قبل تقدیم نمودم اگر امروز مقتضی است قرائت شود

رئیس - در این خصوص باید با خودتان در خارج مذاکره شود

سردار معظم خراسانی - با بنده؟

رئیس - بلی •

سردار معظم - بسیار خوب •

رئیس - آقای مصدق السلطنه (اجازه)

مصدق السلطنه - خواستم عرض کنم در موضوع عرایض بنده فرمودید مذاکره نشود آقایانهم صحیح است گفتند اگر همین طور است که خیالی خوب عرضی ندارم والا می توانم يك توضیحاتی بدهم چون تصور میکنم در عرایض جلسه قبل بنده سوء تفاهاتی شده لذا اگر اجازه میفرمائید يك توضیحاتی عرض کنم •

رئیس - گمان میکنم همان قدری که مذاکره شد کافی است آقایانهم صلاح ندانستند تعقیب شود •

مصدق السلطنه - بنده میخواستم يك توضیحاتی در تعقیب عرایض دیروز بدهم که سوء تفاهمی نشده باشد

رئیس - آقایان تشریف ببرند برای انتخابات •

آقای حائریزاده (اجازه)

حائریزاده - البته آقایان در نظر دارند که در دوره سابق در مجلس راجع بقانون انتخابات يك تصمیمی گرفته شد که تجدید نظری در این قانون بشود و بعضی معایب و نقایصی که دارد رفع بشود و بعضی چیزها که پیش بینی نشده بود پیش بینی شود متأسفانه در آن دوره کم کم طول کشید و سه ماه با آخر دوره رسید و موقعی که این قانون باید بگذرد گذشت چنانچه در انتخابات دوره پنجم بواسطه يك معایبی که در قانون بود يك چیزهایی پیش آمد که در پشت همین کرسی یکی از آقایان گفتند که نه اعتبار نامه لازم است وکیل داشته باشد و نه صورت مجلس لازم است داشته باشد بعد از این هم اگر این طور باشد واقعا خیلی بد است بنا بر این تقریباً بیست و چهار نفر از آقایان همان

قانونی را که در دوره پیش شور دومش بود که از کمیسیون بیرون آمد و تقدیم مجلس شد و نگذشت (یعنی فرصت نبود) همان را به بنده اجازه دادند که بعنوان طرح قانونی به مجلس تقدیم کنم و اگر آقای رئیس صلاح دانستند مراجعه بکمیسیون مبتکرات میکنند و اگر صلاح ندانستند در خود مجلس صحبت بشود .

آن دوره يك کمیسیون نه نفری بود که ریورزش را تقدیم مجلس کرد حالاهم هر چند نفر که صلاح بدانند ممکن است انتخاب نمایند که در این قانون تجدید نظر شده باشد و برای زودتر از سه ماه با خوردن ششم باقی مانده حاضر باشد

از این جهت اینرا تقدیم مقام ریاست می کنم . یکی هم راجع بنظامنامه داخلی مجلس شورای ملی است که در این سه ماهی که مجلس شورای ملی تشکیل شده بیچیدگی هائی را که مادر این قانون برخورد کرده ایم همه میدانند ملالار انتخاب کمیسیونها و انتخاب هیئت رئیسه يك طول و تفصیل هائی و يك تشریفاتى معتقد شده که وقت زیاد صرف میشود و با شکل مختلفه ممکن است موادش تغییر شود از دوره پیش تصمصم گرفته شد که هیئت رئیسه مجلس در نظامنامه داخلی تجدید نظری کرده و بجای نظامنامه قدیم این نظامه جدید را بگذرانند . از طرف هیئت رئیسه در این نظامنامه تجدید نظر شد تقریباً این طرح هم تمام شد ولی چون آخر عمر مجلس بود فرصت اینکه از مجلس بگذرد نبود و مسکوت عنه ماند این راهم بعنوان طرح قانونی بنده تقدیم میکنم اگر چه ممکن بود تقاضا بشود که مراجعه به کمیسیون بشود . چون در نظامنامه پیش بینی شده که قوانینی که در مجلس ناتمام مانده ممکن است در نظریشها کنند که بکمیسیون جدید ارجاع شود ولی چون راجع بقانون انتخابات يك کمیسیون خاصی در آن دوره بود و این مسئله را نظامنامه پیش بینی نکرده که برای تجدید نظر در قانون انتخابات يك کمیونی همه دوره تشکیل شود این بود که نظامنامه داخلی را هم بعنوان طرح قانونی تقدیم میکنم هر شکل مقام ریاست صلاح بدانند رفتار فرمایند که این مسئله زودتر بجزریان بیفتد و هم چنین راجع بنظامنامه داخلی معلوم نیست که ارجاع بکدام کمیسیون باید بشود یا باید مجلس اجازه بدهد که هیئت رئیسه مجدداً مراجعه نموده و بمجلس پیشنهاد شود .

یا کمیسیون مخصوصی برای آن انتخاب شود و تکلیف نظامنامه داخلی و قانون انتخابات در این مجلس معلوم شود اینرا هم تقدیم میکنم

رئیس - نسبت بقانون انتخابات بنده گمان میکنم ماده ۲۳ را میشود اجرا کرد یعنی وقتیکه در دفتر تقاضا بکنند که رایب کمیسیون سابق مراجعه شود بکمیسیون جدیدی بموجب ماده ۲۳ این حق برای تقاضا کننده هست . . . (جمعی از نمایندگان - صریح است)

این پیشنهادی هم که شده است در نظر امضاء کرده اند لازم نیست برود بکمیسیون مبتکرات باید در یکی از جلسات يك کمیونی برای این امر معین کرد اما راجع بنظامه مراجعه می شود به کمیسیون مبتکرات آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده پیشنهاد میکنم از شنب و از هر شعبه دو نفر انتخاب کنند که زودتر بکمیسیون دوازده نفری تشکیل و هر چه زودتر ریورزش را تقدیم مجلس کنند .

رئیس - که سیون شش نفری پیشنهاد کرده اید ۱۲ نفری

حائری زاده - دوازده نفری پیشنهاد کرده ام .

رئیس - رای میگیرم به پیشنهاد آقای حائری زاده . آقای تدین (اجازه)

تدین - بنده اساساً با اینکه از شنب انتخاب بشود برای کمیسیون موافقت و علت موافقت هم تسریع در انتخاب آن کمیسیون است ولی با دوازده نفر بنده مخالفم و موافقم شش نفر باشد برای اینکه بتجربه ثابت شده است که هر قدر عددهم کمتر باشد موجب تسریع در عمل خواهد بود و بالعکس هر قدر عددهم زیادتر باشد موجب تضییع وقت میشود نهایت این است که وقت میکنند هر کدام از شنب يك نفری که بیشتر مایل و متناسب باین امر باشد انتخاب نمایند لهذا من موافق باشم نفر هشتم

رئیس - آقای سردار معظم (اجازه)

سردار معظم خراسانی - نظر بنده متأسفانه درست ضد نظر آقای تدین است یعنی بنده مخالفم که از شنب انتخاب شود و موافقم که دوازده نفر باشد و در همین زمینه بنده در جلسه قبل يك پیشنهادی کرده بودم که يك کمیسیون از طرف مجلس انتخاب شود و در مرحله اول البته در قانون انتخابات تجدید نظر بکنند زیرا معایب قانون انتخابات

ببراحدی پوشیده نیست ولی قانون عیب دار ما فقط منحصر بقانون انتخابات نیست بلکه تمام قوانین مملکت ما محتاج بتجدید نظر است باین جهت بنده پیشنهاد کردم يك کمیسیون دوازده نفری از اشخاصیکه همیشه خودشان در کار بوده اند از قبیل آقایان مشیرالدوله و مستوفی الممالک یعنی کسانیکه زمامداری مملکت را کرده اند و از معایب قوانین و جریان کارهای اداری مستحضرند انتخاب کنند اولاً در قانون انتخابات و ثانیاً در تمام قوانین مملکت تجدید نظر بکنند و ریورزش را تقدیم مجلس کنند چون ممکن است این آقایانیکه اسم بر دم مثلاً سه نفر در يك شعبه باشند و از يك شعبه ممکن است دونفر انتخاب شود و در این صورت يك نفری که ممکن است وجودش خیلی لازم باشد بواسطه واقع شدن در يك شعبه نتوان انتخابش کرد اما دلیلی که آقای تدین اقامه فرمودند این بود که کمیسیون از شنب انتخاب شود زودتر انتخاب خواهد شد بعقیده بنده قضیه انتخاب کمیسیون بسته باراده آقایان نمایندگان است پس از آنکه اساس مطلب معلوم شد اگر دونفر یا سه نفر برای اخذ آراء معین شوند و الا ن تشریف ببرند در يك اطاق بنشینند و سایر آقایان نمایندگان هم تشریف ببرند ایشان را بنویسند بدهند همین امروز ممکن است برای اینکار معین شود پس اگر آقایان بی برده اند با احتیاج مملکت و تجدید نظر در قانون انتخابات و سایر قوانین امروز می توانند این کمیسیون را معین بکنند .

اما شش نفر کافی نیست بجهت اینکه این مطلب آسانی نیست و مطلب خیلی مهمی است و باید فرقه دوازده نفری فرقه که نسبتاً کاری خواهد بود .

برای اینکه قادر بشوند اطراف مطلب را بسنجند و حتی من تصور میکنم که عددهم دوازده نفری هم تنها کافی نخواهد بود محتاج خواهد بود که همان کمیسیون يك عددهم از آقایان نمایندگان ولایات را که از حال ولایات درست اطلاع دارند دعوت کنند زیرا متأسفانه آقایانیکه در تهران تشریف دارند از حال و روز کار ولایات خبر ندارند و خیال میکنند که حال ولایات و ایالات هم مثل اوضاع تهران است در دارد که بهیچوجه طرف مقایسه با مرکز نیست و با آنها تبادل نظر بکنند نظر آنها را استفسار کنند تا اینکه يك طرق حلی پیدا کنند باین دلیلی که عرض کردم اولاً بنده انتخاب از شنب را صلاح نمیدانم و همچنین شش نفر را کافی میدانم و موافقم يك همچو کمیونی از خود مجلس انتخاب بشود عددهم لااقل دوازده نفر باشد

رئیس - آقای کازرونی (اجازه)

آقا میرزا علی کازرونی - بنده معتقدم که عددهم دوازده نفر باشد لیکن از شماها انتخاب شود دلیل اینست که باید دوازده نفر باشد يك قسمت شرا آقای سردار معظم اظهار داشتند باز هم بنده علاوه میکنم که اشخاصیکه در ولایات بوده اند به چشم خودشان معایب و مفاسدی که بر این قانون است دیده اند و بهتر میتوانند بفهمند که کجا هارا باید اصلاح کنند همین جهت بنده لازم میدانم که از شنب انتخاب شوند بواسطه اینکه در شنب يك عددهم مشغول هستند و در آنجا می توانند درست و بهتر ببینند که افراد شعبه که عددهم شان نسبتاً کمتر است کجاها بهتر میدانند اعمال نظر در این مسئله بکنند و بالاخره بنده موافقم ر عقیده دارم که از شنب انتخاب بشود چنانچه گفته شد و عددهم هم همان دوازده نفر باشد .

رئیس - آقای دست غیب با عددهم نفری موافقت ؟

حاج سید محمد باقر دست غیب - مخالفم .

رئیس - آقای تدین (اجازه)

تدین - نظریه آقای سردار معظم با نظریه بنده و آقای حائری زاده دو تا است این پیشنهادی که آقای حائری زاده کردند راجع بکمیسیون خاصی است که فقط وظیفه اش رسیدگی و تجدید نظر در قانون انتخابات است و لسی نظریه آقای سردار معظم تشکیل يك کمیونی است که وظیفه اش علاوه بر تجدید نظر در قانون انتخابات تجدید نظر در سایر قوانین هم باشد موضوع دو تا است

رئیس - آن مسئله هنوز پیشنهاد نشده است

تدین - حالاً عرض میکنم مطلب راجع بقسمت اول است یعنی کمیسیون خاصی تشکیل بشود برای تجدید نظر در قانون انتخابات . این متنافی نیست با آن نظریه که ایشان دارند که اگر مجلس تصویب بکنند يك کمیونی هم برای آن کار انتخاب شود پس فرق این کمیسیون با آن کمیونی که ایشان در نظر دارند از نقطه نظر عموم و خصوص است و اما اینکه می فرمایند ممکن است تصمصم گرفته شود همین حالا اینکار بشود خیلی کارها ممکن است الان بشود ولی فرق است بین امکان شیبی و وقوع شیبی تعیین يك کمیونی باین طول و تفصیل باین شرح و بسط که در نظر دارند بدون تبادل آراء و نظر وبدون شور با آقایان نمایندگان راجع بانتخاب اعضایش غیر ممکن است وبدون تبادل آراء بکنند مشترک می هم معلوم نیست چون هنوز صحبت نکرده اند فرضاً تصمصم بگیریم رأی هم بدهیم چیز عجیب و غریبی درمی آید زیرا

دردنمه اول و دوم اکثریت حاصل نخواهد شد و بالاخره منجر خواهد شد با اکثریت نسبی پس خیلی چیزها در وهله اول ممکن است . اما متأسفانه در موقع عمل کمتر وجود خارجی پیدا میکنند عجالتاً این موضوع خارج خاصی است و مذاکرات راجع به موضوع خاصی است و مذاکرات راجع به انتخاب يك کمیونی است که وظیفه او فقط رسیدگی بقانون انتخابات و تجدید نظر در آن است و اینکه بنده عرض کردم که از شنب انتخاب بشود دلیلش واضح و صلی تر هم هست چون طول کمتر میکشد و ممکن است همین امروز هم انتخاب بشود اگر آقایان نمایندگان تصمصم بگیرند که از شنب انتخاب بشود همین امروز نتیجه حاصل خواهد شد ولی اگر موکول بشود عقیده دارم که از شنب انتخاب بشود قویاً امروز نخواهد شد و ممکن است چندین روز طول بکشد علاوه بدیهی است و محتاج باقامه دلیل نیست اینکه عرض کردم عددهم شش نفر باشد مقصود محروم کردن يك عددهم دیگری نبود بلکه بتجربه ثابت شده که هر جمعیتی که مأموریت خاصی پیدا میکنند عددهم شان هر قدر کمتر باشد زودتر آثار کار میکنند علاوه موجب محرومیت نمایندگان ایالات و ولایات هم نخواهد بود سابقه هم دارد البته هر کمیسیون دوازده نفری هم که انتخاب شود باز محتاج خواهد بود که کسب اطلاع از آقایان نمایندگان معلوم نمایندگان ایالات و ولایات بکنند هیچجهه نفر هم که باشد باز کافی نیست بآن دلیلی که شما اقامه میکنید باز باید کسب اطلاع بکنند بنابراین دلیلی که بنده را وادار میکند که معتقد بشم شش نفر باشم تسریع در فعل است ولی زیاد که شد موجب تعویق کار است ممالک بسته است برای مجلس رئیس - مذاکرات کافی است (بعضی گفتند خیر)

رئیس - آقای دست غیب (اجازه)

حاج سید محمد باقر دست غیب - در موضوع عددهم بنده از این حیث باشم نفر مخالفم که تجدید نظر در قانون انتخابات بیشتر موضوع و کلای ایالات و ولایات است و چون بیشتر در موضوع ایالات و ولایات است یعنی عددهم که در ایالات و ولایات هستند و ولایات هم بیشتر در آن کمیسیون خواهند بود نظریات و چیزهاییکه در نظر دارند بهتر میتوانند بآن کمیسیون اطلاع بدهند این راجع بنده اما راجع بشب هم بنده عقیده دارم که از شنب انتخاب شود برای خاطر اینکه ما بدیم علت اینکه انتخاب کمیسیونها افتاده

بتعویق است آقای مصدق السلطنه هم در نطق دیر و زودشان فرمودند که نباید تعویق بیفتد علت تعویق برای اینست که از مجلس باید انتخاب بشود و از مجلس هم که انتخاب می شود اکثریت پیدا نمی کند دو مرتبه از مجلس انتخاب میشود باز اکثریت پیدا نمی کند تا در مرتبه آخر با اکثریت نسبی انتخاب میشود

اگر از شنب انتخاب بشود و بعقیده بنده هم زودتر انتخاب میشود عملی تر هم است اما اینکه آقای سردار معظم فرمودند که امروز هم ممکن است انتخاب بشود بنده عرض میکنم که الساعة و الان هم که من حرف میزنم ممکن است اما امکان اعمل فرق دارد یعنی فرمایش باره عملی فرق دارد اگر بنا بشود که از مجلس انتخاب بشود تا سه جلسه چهار جلسه دیگر هم انتخاب نخواهد شد و عمل بتجربه ثابت کرده است که انتخاب نخواهد شد

ولی از شنب در همین امروز انتخاب میشود و چیزی نیست که مخالف نظامنامه باشد که حتماً باید از مجلس در حدین رسمی شدن مجلس انتخاب بشود پس وقتی که مخالف نظامنامه نشد و مانعی هم نداشت عملی تر هم بود بعقیده بنده اگر مجلس رأی بدهد که از شنب انتخاب بشود و عددهم ۱۲ نفر باشد .

بهرتر است برای اینکه بیشتر نظریه و کلای ایالات و ولایات تأمین خواهد شد و چون شنب در نظر دارند که کمی مناسب این انتخابات است

ولی اگر از مجلس انتخاب بشود ممکن نیست زیرا همانطور که آقای سردار معظم فرمودند بایستی آقای مشیرالدوله و آقای مستوفی الممالک انتخاب بشوند و بعقیده من اینها برای این کمیسیون خوب نیستند یعنی برای این کمیسیون و کلای ایالات و ولایات خوبند که آنها در نظر دارند چه معایب و مفاسدی در این قانون موجود است

رئیس - آقای آقا سید یعقوب ۶ نفری هستند یا ۱۲ نفری

آقا سید یعقوب - خیلی مسائل است که باید عرض بکنم .

رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - بنده اساساً يك چیزی میخواهم عرض کنم خیلی تعجب است از آقای سردار معظم که يك نفر زودتر بدهد در مجلس و يك چیز را نسبت بکمیسیون میفرمایند ما در مجلس يك اختیاری بکمیسیون نمی - دهیم این يك کمیسیون شش نفری هستند مسائلی که در تحت نظرشان هست در آن جا بحث میکنند و در هر جا که محتاج باشند اطلاعات از کلای ایالات و ولایات و از محل تماماً تحصیل میکنند بعد از این همه زحمات که کشیدند آنوقت می آید در مجلس و در مجلس هم تمام آقایان نشسته اند طبع

می شود . بین آقایان نمایندگان توزیع می شود مطالعه در آن میشود نظریات خودشان را در قانون اظهار میکنند و با آن صحبت های مطولی که هر کدام از ماها در موقع خودش خواهیم کرد و مجلس ایراد واقع میشود شور اول تمام میشود بعد میرود بکمیسیون و در آنجا شور ثانی میشود و دوباره می آید بمجلس و در مجلس شور دوم میشود سه چهار مرتبه حل و تصفیه میشود و مسائل منقح میشود این کمیسیون غیر از کمیسیون عدلیه است که در مجلس باو اختیار میدهند يك قوانینی را میدهند به کمیسیون آنوقت کمیسیون عدلیه می نشیند و رای میدهد و بوقوع اجرا گذارده میشود این کمیونی است که در آن شور می شود بعد در مجلس شور واقع می شود پس نه يك کمیونی است که اختیار داشته باشد و قانون را تمام کند باید بمجلس بیاید اما راجع بشش نفر بنده هم عقیده دارم ۶ نفر باشد .

بنابراین فرمایش آقایان حائری زاده و تدین بواسطه اینکه در موقع عمل این مسئله ثابت شده است هر چه در این باب اقلیت افراد باشد برای اتمام مطلب اسرع است تا آن که افراد بیشتر باشد پس در شش نفر وقتی که این قانون رفت آنجا وقت کمتر تلف میشود و زودتر رای بدهند علاوه در دوره چهارم در این قانون خیلی زحمت کشیده اند شهادت آن نفر که در دوره چهارم بودند دو سال تمام عمر خود را صرف کردند و بقدری هم که ممکن بود زحمت کشیدند و این مسئله رانا اندازه حل و تصفیه کردند و این مسئله را که آقای حائری زاده پیشنهاد فرمودند در واقع اتمام عمل دوره چهارم است دیگر چیزی نیست که يك طرح جدیدی باشد یا يك مطلب جدیدی باشد و ما معطل باشیم که دوازده نفر باشد از ایالات و ولایات تلگراف نیست این چیزها لازم نیست همان ۶ نفری که عرض کردم انتخاب شود و از شنب هم انتخاب شود بهتر است زودتر هم انتخاب میشود

رئیس - آقای رئیس التجار (اجازه)

رئیس - آقای حائری زاده هم شش نفری هستند

حائری زاده - بنده با هر دو موافق هستم .

رئیس - آقای مصدق السلطنه (اجازه)

مصدق السلطنه - بنده میخواستم نسبت با آقایانیکه امضاء کنندگان این طرح هستند تشکرات خود را تقدیم کنم که واقفاناً يك نیت مقدسی است زیرا

که مجلس شورای ملی باید اساساً پایه اش درست باشد .

یعنی قانون انتخابات و تا قانون انتخابات باین حال فملى است مانع از تصحیح کنیم که انتخابات ما يك صورت بهبودی حاصل میکند بندهم با آقای سردار معظم در کلبه فقرا تیکه فرمودند موافقم

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - بنده میخواستم عرض کنم که دورای گرفته شود که مسئله زودتر حل شود

یکی راجع با اینکه از مجلس انتخاب شود یا از شنب و بنده طرفدار این بودم که اگر این انتخاب از شنب شود زودتر حل و تصفیه میشود

یکی هم راجع بشش نفر و دوازده نفر اگر رأی بدهیم که دوازده نفر باشند و مطالعه بکنند در مجلس کمتر صحبت میشود و اگر شش نفر مطالعه بکنند در مجلس بیشتر صحبت میشود و هر ایشی دارد و هر ایشی بنده هم با فرمایش آقای سردار معظم متناقضی ندارد کمیسیون را که ایشان در نظر دارند در کلبه قوانین تجدید نظر نماید پیشنهاد کنند .

انتخاب بشود یکی از آن قوانین هم قانون انتخابات است ریورزش که از کمیسیون ۶ نفری آمد مطرح خواهد شد

رئیس - در رأی گرفتن اشکالی نیست چون هنوز بکفایت مذاکرات رأی داده نشده است این است که مذاکره می شود .

رئیس - عددهم کافی نیست .

آقای حاج آقا اسمعیل (اجازه)

حاج آقا اسمعیل - بنده با دوازده نفر موافقم برای اینکه تصور می کنم قانون انتخابات عیوب و مفاسدش در ایالات و ولایات بیشتر باشد

بنابر این اگر دوازده نفر از نمایندگان ایالات و ولایات انتخاب بشوند بهتر است چون از اوضاع ولایات بهتر است مسبقند و با آنها تبادل افکار میکنند و بهتر میتوانند این نظریات را حفظ و طوری کنند که من بعد در انتخابات دیگر اسباب کشمکش و منازعه در مجلس شورای ملی نشود اگر در دوره چهارم انتخابات تجدید نظر شده بود البته تصدیق میفرمایند در این دوره باین اندازه مخالفت ها پیدا میشد ملاحظه فرمودید در هر رأیی که از شنب پیدا میشد اینها برای عیوبی است که در قانون انتخابات هست اگر عیوبی که در

قانون انتخابات هست رفع شود البته این اختلافات هم رفع خواهد شد و برای کمیسیون انتخابات هم دوازده نفر بهتر خواهد بود

رئیس مذاکرات کافی است (جمعی گفتند کافی است)

رئیس - عده کافی نیست خوب است تنفس داده شود

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقایانیکه رای نداده اند خوب است تشریف ببرند رای بدهند نسبت به انتخاب کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات آقایان مذاکرات را کافی میدانند یا نه؟

(جمعی گفتند کافی است)

رئیس - آقای سردار معظم پیشنهادی کرده اند قرائت میشود و رای می گیریم.

(بعضیون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات ۱۲ نفر و از شعب بترتیب ماده ۲۲ انتخاب شود.

رئیس - توضیحی دارید بفرمائید .

سردار معظم خراسانی - بنده خواستم باین پیشنهاد خودمزمینه وحدت نظر درادرجلس يك قدری فراهم کنم. البته خاطر آقایان نمایندگان مسبق است که انتخابات بدو نخواستند یا ممکن است هر شعبه دو نفر از میان خودش انتخاب بکند یا ممکن است شعبه برای تسریع کار با انتخاب جمعی عمل کند چنانچه ماده ۲۲ نظامنامه داخلی همین مسئله را پیش بینی میکند یعنی انتخابات باید از شعبه بشود ولی نظرش باعضای خودش نباشد و از تمام مجلس باشد باین طریق هم مقصود آقایانیکه در نظر دارند انتخابات از شعبه بشود و دلیشان هم سرعت جریان کار بود تا این میشود وهم نظر من که این کمیسیون از مجلس انتخاب شود تا این می شود پس در این قسمت خیال میکنم يك قسمت از اختلافات رفع شود اما قسمت دیگری که میانند راجع بعهده است بنده باز هم تکرار میکنم که تجدید نظر در قانون انتخابات يك چیز کوچکی نیست خیلی مهم است و البته نباید با اختیار اینکه هر چه عده کمتر باشد کار زودتر ختم میشود این نکته را در نظر گرفت این اصل هم گرچه صحیح است ولی نباید این نکته را زیاد تقویت کرد بعقیده بنده چنانچه در مجلس چهارم کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات دوازده نفر بود باید در این دوره هم دوازده نفر انتخاب شود که بواسطه کثرت اعضاء کمیسیون بهتر بشود تبادل نظر کرد و معایب موجوده قانون انتخابات را تمت نظر و دقت گذاشت و نواقص را رفع کرد . بنده این پیشنهاد را کردم که با پیشنهاد بنده مقصود طرفین تأمین شود.

رئیس - آقای حائری زاده (اجاره)

حائری زاده - بنده بایشهاد آقای سردار معظم متأسفانه موافق نیستم برای اینکه بنده عشقی نداشتم که از شعبه ها انتخاب کنند مگر اینکه سرعت انتخاب را در نظر گرفتیم وقتی بموجب ماده ۲۲ عمل شد این انتخاب جمعی خواهد بود و همان نگرانی که در انتخاب جمعی مجلس مسکن است باشد و سه دفعه انتخاب شود در شب هم می شود و سه دفعه تجدید می شود ولی اگر هر شعبه دو نفر را انتخاب بکنند این عیب ندارد و این طرز را بنده بهتر می دانم علاوه بر این شرحی را که آقای سردار معظم فرمودند که خیلی مطالعه بشود بنده عرض میکنم مجلس چهارم مدت دو سال مطالعه کرده يك شورش هم تمام شده خود آقای سردار معظم هم عضویت داشته اند ۹ نفر کمیسیون هم مطالعه کرده اند در شورتانی هم يك قسمت در مجلس مذاکره شد ولی چون وقت گذراندنش منقضی شده بود سه ماه با آخر دوره بیشتر نمانده بود و مجلس رونداشت که دیگر با انتخابات تجدید نظری بکند و ملت ذی حق شده بود که مطابق قانون قدیم مشغول امر انتخابات بشود و طرح این قانون هم بی مطالعه نیست که خیلی در او دقت بشود و لازم باشد اشخاص خیلی متخصص در این کمیسیون باشند و مطالعه کنند در دوره سابق در این خصوص خیلی مذاکره و مطالعه شده است حالا برای اینکه کمیسیون باشد و يك مغزری هم داشته باشد که دفاعی از این لایحه بکند يك کمیونی از شعب شش نفری بعقیده من کافی است آنهم با انتخاب فردی که هر شعبه يك نفر یاد و نفر از بین خودش انتخاب بکنند نه اینکه هر شعبه دوازده نفر در شعبه اول مجموع آراء را استخراج کنند و اول تفصیلی پیش بیايد .

رئیس - رأی میگیریم

سردار معظم - بنده تقاضای تجزیه می کنم .

رئیس - راجع بعهده ؟

سردار معظم - اول راجع به انتخاب از شعبه و بعد راجع بعهده .

رئیس - رأی میگیریم اول بدوازده نفر آقایانیکه تصویب میکنند دوازده نفر باشند قیام فرمائید .

(غالب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - حالا رأی میگیریم که از شعبات انتخاب شود بترتیب ماده ۲۲ با انتخابات جمعی آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمائید .

عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد . رأی میگیریم بین خودش آقایانیکه این ترتیب را تصویب می کنند قیام فرمائید .

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد.

(آقای آقا شیخ جلال برای قرائت راپرت احضار و راپرت شعبه دوم را راجع بنمایندگی آقای سید ابراهیم از رشت بطریق ذیل قرائت نمودند)

انجمن نظارت رشت و توابع بتاريخ دهم ربیع الثانی ۴۲ تشکیل و در تاریخ ۱۵ شهر مزبور اعلانات انتخابات منتشر و از ۲۸ ربیع الثانی بتوزیع تعرفه مشغول و از ۱۰ جمادی الاولی تا چهاردهم همان ماه باخذ آراء پرداختند و در همان وقت دو نفر نماینده یکی برود بارور ستم آباد و دیگری بر حمت آباد اعزام داشتند و در ظرف ۱۲ روز در رشت ۱۵۲۰۰ ورقه تعرفه توزیع و در ظرف ۴ روز ۶۶۰۹ ورقه رأی ماخوذ داشتند و در رود بارور ستم آباد نیز سه هزار و يكصد و نود و چهار ورقه تعرفه داده همان مقدار رأی اخذ شده در حمت آباد هم شش هزار و پانصد و هشتاد و خه ورقه تعرفه تقسیم و همان قدر رأی گرفتند که مجموع آراء ماخوذه در رشت و توابع ۱۶۳۸ رأی بوده و در کلبه آراء مزبور آقای سردار سیه رئیس الوزراء با کثرت نسبی ۷۲۹ رأی و آقای سید ابراهیم اعظم با کثرت ۵۷۲۷ حایز اکثریت شده اند انجمن مزبور پس از ختم انتخابات نمایندگی آقای سید ابراهیم را تصدیق اعتبارنامه برای ایشان ارسال داشته .

شعبه ۲ بصورت مجلس دو سیه انتخابات مراجعه نموده نظر بموافقیت انتخابات معزی الیه با قانون نمایندگی ایشان را تصدیق و مراتب را بعرض مجلس مقدس میرساند .

رئیس رأی گرفته میشود و کالت آقای سید ابراهیم اعظم آقایانیکه تصویب می کنند (اغلب قیام نمودند)

رئیس تصویب شد .

پیشنهادی از طرف آقایان رسیده قرائت میشود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی امضا کنندگان تقاضای کنیم که چهار نفر دیگر بر عده اعضاء کمیسیون معارف افزوده شود که مجموعاً به دوازده نفر بالغ شود .

سهام السلطان . ع روحی . عز الممالک داور . قایم مقام . م . شهاب . یعقوب الموسوی .

رئیس - مخالف سابقه است سابقاً گویا رأی داده شد که هشت نفر باشد .

(بعضی گفتند صحیح است)

رئیس - آقای سهام السلطان (اجازه)

(حاضر نبودند)

رئیس - آقای قایم مقام هم یکی از اعضاء بودند که هشتاد نفر را تصویب کردند و اگر توضیحاتی دارند بدهند .

قایم مقام - چون ما اهمیت معارف زیاد تر از این میدانیم لهذا چند نفر را بایشهاد را امضاء کردیم و تقدیم نمودیم و چون بعضی حاضر می شوند بعضی حاضر نمیشوند این میدانیم لهذا چند نفر را بایشهاد کردیم که چهار نفر بر کمیسیون معارف افزوده شود که همیشه هشت نفر حاضر باشند و زود تر راجع بکارهای معارف اقدامی بشود .

رئیس - سابقاً اینجا رأی داده اند که ۸ نفر انتخاب شود .

(جمعی از نمایندگان صحیح است)

رئیس - مطرح نمیشود کارهای دیگر جزو دستور بوده تمام شد آقای تدین (اجازه)

تدین - چون کمیسیونهایی در نظر گرفته شده است بطور فوق العاده و غیر فوق العاده انتخاب میشود بنا بر این لازم میدانم که ۲۷ نظامنامه را بطور تذکر کنم و آن این است که مطابق ماده ۲۷ نظامنامه يك نفر در بیش از دو کمیسیون نمی تواند عضویت داشته باشد ماده ۲۷ این است که قرائت می کنم - ماده ۲۷ هیچ يك از نمایندگان نمی توانند در زمان واحد در بیش از دو کمیسیون که مشغول کارند عضویت داشته باشند و کمیسیون محاسبات مجلس که از این قاعده مستثنی است - کمیسیونهاییکه تا راپرتهای خود را به مجلس تقدیم نکرده اند کمیسیون مشغول بکار محسوب میشوند بنا بر این در موقع انعقاد شعبات برای انتخابات اعضاء کمیسیون بتوسط هیئت رئیسه صورت اعصائی که موافق قسمت اول همین ماده قابل انتخابند بر رئیس آن شعبه داده میشود در صورتیکه شخصی غیر قابل انتخاب بود در شعبه منتخب شده باشد رئیس مجلس بر رئیس شعبه مراتب را اطلاع داده و بعد انتخابات را درخواست می نماید - کمیسیونهاییکه در مجلس انتخاب می شود دو نفر است یکی کمیسیونهای معمولی است که راجع بوزارتخانهها است از قبیل کمیسیون خارجه داخله نظام و غیره اینها مدت انتخابات شش ماه است و با تجدید هیئت رئیسه دائمی آنها هم تجدید می شود قسمت دیگر کمیسیونها آنهاست که فوق العاده تشکیل می شوند برای تجدید نظر در قانون انتخابات یا نظایر آن کمیسیونهای دائمی مطابق قسمت اخیر این ماده ممکن است در يك موقعی کار نداشته باشند ولی بالقوه آنها مشغول کار محسوب می شوند ولی کمیسیونهای فوق العاده البته از برای يك کارهایی که پیش آمده بنا بر این مطابق صریح ماده نظامنامه چون فقط دو کمیسیون را مستثنی کرده است آن کمیسیونهای معمولی و این کمیسیونهای فوق العاده مادام که راپرت خود را یا مجلس نداده اند مشغول کار محسوب می شوند باین جهت خواستم تذکر بدهم

کمیسیونها نیست و وقتی که داخل شد مشغول واقع نمیشود چون امری است که دفتراً بمجلس وارد می شود و در نظامنامه هم مدتی برای اومعین نشده است بنابراین بنده این ماده را شامل کمیسیونهای فوق العاده میدانم و عرض میکنم دوره سوم و چهارم که عمل کرده اند و کمیسیونهای فوق العاده را مستثنی دانسته اند با فلسفه و دلائل بوده است این بود نظریات من حالا بنده است برای مجلس .

رئیس - آقای عماد السلطنه (اجاره)

عماد السلطنه - بنده دیگر عرضی ندارم .

رئیس - آقای دست غیب (اجاره)

دست غیب - فرمایش آقای آقا سید یعقوب وارد نیست برای خاطر اینکه عبارت فارسی است و البته آقای آقا سید یعقوب هم خوب التفات بعبارت دارند .

تعمین مدت عبارت را از عمومیت بیرون نمیبرد یا عدم تعین مدت عبارت را از عمومیت بیرون نمیبرد عبارت ماده این است که هیچ يك از نمایندگان نمی تواند در زمان واحد در بیش از دو کمیسیون که مشغول کارند عضویت داشته باشند بیش از دو کمیسیون اعم است از موقت یا دائم اگر يك کمیسیونی برای نروز از مجلس انتخاب شود یا دولت بخواهد برای مدت ده روز یا يك ماه يك کمیسیونی تشکیل بشود این شامل کمیسیون میشود بواسطه اینکه هر چیزیکه اسماً لفظ کمیسیون شامل آن شد در تحت این قاعده است در ماده مصرح است و می نویسد و کلانی می توانند عضو و جا باشند که اسم کمیسیون بر او اطلاق می شود و مدت را در او دخالتی نیست .

اما سابقه مجلس فرمودند که سابقه دارد هیچ سابقه چه با فلسفه چه بی فلسفه باشد نمیتواند ماده نظامنامه را ملغی کند مگر اینکه مجلس صراحة بالغاه ماده نظامنامه رأی بدهد آنوقت ماده دیگری بجای او وضع شود والا مادامیکه مجلس بالصراحه ماده نظامنامه را لغو نکرده است سابقه مجلس ماده نظامنامه را لغو نمیکند این است که عرض میکنم چه کمیسیون نقطه چه غیر نقطه چه دائمی چه غیر دائمی یک نفر نمی تواند بقاعده صراحة ماده و صراحة عبارت نظامنامه در دو کمیسیون عضو باشد چه موقت چه غیر موقت . عبارت هم فارسی است .

آقای آقا سید یعقوب هم خوب میتوانند فارسی را بفهمند و بخوانند .

رئیس - آقای نصرت الدوله (اجاره)

نصرت الدوله - بنده يك تذکره در این باب می خواهم عرض کنم و الا يك نظر مخالف و معاری این ترتیب که آقای دست

غیب و آقای تدین کردند اظهار نمیکند فقط تذکر میدهم که این مطلب در دوره سابق مذاکره شد آن سابقه که در مجلس تأسیس شد اینطور بود که ماده ۲۷ شامل کمیسیونهایی است که در نظامنامه اسم برده شده و پیش بینی شده و چون این ترتیب سابقه شده گمان میکنم اگر ما بخواهیم سابقه را بهم بزیم بعنوان این که ماده مبهم است يك نوع تفسیری برای ماده خواهد بود و بهتر این است که بطور يك پیشنهاد کتبی باشد برای اینکه بعد ممکن است تولید اختلاف آراء بین آقایان نمایندگان شود و اگر میخواهند اصلاح بشود و معتقدند که ماده باین ترتیب تغییر بشود کتبا بنویسند که يك نوع تفسیر و اصلاحی از این ماده شده باشد که روشن شود و الا در مذاکرات بعضی قیودات فراموش میشود بنابراین ممکن است با قید اینکه این ماده اطلاق بکمیسیونهای پیش بینی شده در نظامنامه نمیشود رأی بدهند و بهتر این است که بطور يك پیشنهاد کتبی باشد تا بعد اسباب اشکال نشود .

رئیس - حالا که انتخاباتی شده اگر تصویب مینمایند برای اینکه در این باب با فکر رأی داده شود می ماند برای جلسه دیگر .

(چند نفر از نمایندگان گمان - صحیح است)

رئیس - آقای داور . (احضار برای قرائت راپرت)

(آقای داور راپرت شعبه ۶ راجع بنمایندگی آقای آقا شیخ محمد علی طهرانی از تبریز بشرح ذیل قرائت نمودند)

شش دوسیه انتخابات شهر تبریز را نسبت باعتبارنامه آقای شیخ محمد علی طهرانی تعیت شور و مطالعه قرارداد و راپرت ذیل را بعرض مجلس شورای ملی میرساند .

انجمن نظارت مرکزی بتاريخ پانزدهم ربیع الثانی ۱۳۴۲ در شهر تبریز تشکیل شده و در تاریخ بیست و يكم شهر مذکور اعلان انتخابات را داده و در حوزه های فرعی مصرحه در جدول انتخابات انجمن های نظارت فرعی را تشکیل و در مدت معینه تمام حوزه های فرعی چهار و پنج هزار و پانصد و بیست و نه ورقه تعرفه توزیع و جعل و سه هزار و شش ورقه رأی اخذ و از کلبه آراء ماخوذه آقای آقا شیخ محمد علی طهرانی به ۲۳۱۴۹ رأی حائز اکثریت بوده انجمن نظارت مرکزی در مدت معینه قانونی خانه انتخابات و نمایندگان ایشان را اطلاع نموده است شعبه شش پس از دقت و مطالعه دوسیه صحت جریان انتخابات را تصدیق و نمایندگی ایشان را با کثرت بیست و سه هزار و يكصد و چهل و نه رأی تصویب می نماید .

رئیس - رأی گرفته میشود بوکالت

آقای آقا شیخ محمد علی از تبریز آقایانیکه وکالت ایشان را تصویب میکنند قیام فرمائید .

(غالب نمایندگان قیام نمودند)

تصویب شد .

پیشنهاد آقای سردار معظم حالا قرائت میشود .

سردار معظم - اینکه حالا تقدیم شد ؟

رئیس - بلی

سردار معظم - بلی قرائت شود .

(آقای آقا میرزا شهاب الدین پیشنهاد مزبور را بشرح ذیل قرائت نمودند)

ما اعضاء کنندگان ذیل پیشنهاد می کنیم که بغوریت هیئت محترمه رئیسه و مجاری طبع و انتشار صورت مشروح مجلس راهتیه و مصارف اضافی آنرا برای تصویب بمجلس شورای ملی تقدیم دارند .

رئیس - آقای حاج سیدالمحققین (اجازه)

حاج سیدالمحققین - بنده راجع باین موضوع عرضی ندارم تذکره را که آقای تدین دادند راجع بآن سئوالی داشتم بعد عرض میکنم .

رئیس - آقای دست غیب (اجازه)

دست غیب - بنده موافقم .

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده عرض میکنم با این بولی ملک و حال فقر عمومی با این حال هم هر روز خرج تراشی برای مملکت .

نمیدانم این همه پول از کجا خواهد آمد و بنده عقیده مند باین مسئله نیستم .

رئیس - آقای سهام السلطان (اجازه)

سهام السلطان - اینکه آقای حاج میرزا عبدالوهاب فرمودند بی بولی البته اگر برای يك مخارجی غیر ضروری باشد باید رد کرد ولی از کار لازم نمیشود صرف نظر کرد البته اگر ملاحظه بی بولی را بکنیم ممکن است خیلی ترتیبات دیگر هم در مجلس مراعات نشود مثلاً لوابی که می آید تمام طبع و بین و کلا توزیع میشود اگر ملاحظه مینمایند باید آهم طبع و توزیع نشود نطق و کلاه (البته يك اظهاراتی در مجلس میکنند) در خارج يك هم گرچه صحیح است ولی نباید این نکته را زیاد تقویت کرد بعقیده بنده چنانچه در مجلس چهارم کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات دوازده نفر بود باید در این دوره هم دوازده نفر انتخاب شود که بواسطه کثرت اعضاء کمیسیون بهتر بشود تبادل نظر کرد و معایب موجوده قانون انتخابات را تمت نظر و دقت گذاشت و نواقص را رفع کرد . بنده این پیشنهاد را کردم که با پیشنهاد بنده مقصود طرفین تأمین شود.

مشروح مجلس هم تصور میکنم چندان خسارتی به مجلس وارد نشود و تولید خرجی نمیکند مگر بواسطه کاغذ و طبع و بعضی چیزهای اضافه آنهم يك خرجی است که بمقدمه بنده لازم و ضروری است

رئیس - آقای امیر حشمت موافقت یا مخالف؟
امیر حشمت - بنده موافقم.
آقای سید یعقوب - بنده هم مخالفم اجازه به بنده نمی رسد که عرایض خود را عرض کنم.

رئیس - بعد از آقای حاج میرزا عبدالوهاب.
آقای حاج میرزا عبدالوهاب (اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - بنده عرض میکنم این اعتراضی که آقای سهام السلطان راجع بلوایح فرمودند لواط لازم است به جهت اینکه اگر آقایان نمایندگان از لواط اطلاع نداشته باشند نمی توانند رأی بدهند بصحت و سقمش.

اما این مسئله که فرمودند خرج ندارد مثل تلگرافخانه میماند پس به جهت اینکه تلگرافخانه خرج ندارد همه تلگرافات را ممکن است مجانی بکنیم اینطور نیست. اگر نطق مفصل آقایان را چاپ نکنند کارهای دیگر هست که اسباب عایدی و دخل مطبوعه است و اگر این طور است پس هی کاغذ بخیریم و چاپ کنیم بنده هیچ عقیده باین مسئله ندارم زیرا يك چیز ضروری نیست که ببرد مملکت بخورد که يك نطق مفصل را بنویسند.

جرائد هست بنده این روزنامه ها را که نگاه میکنم مبین تمام نطق و کلام را مفصلا مینویسند در این صورت يك خرج زائدی برای این مملکت تراشیدن بمقیده بنده لازم نیست.

رئیس - آقای امیر حشمت (اجازه)

امیر حشمت - بنده عرض میکنم با اینکه طبع صورت مشروح مجلس محل تردید نیست و لازم است و بایستی منتشر شود ممکن است عایداتی هم که از این راه حاصل میشود با مخارج او تکافو کند.

و بر فرض اینکه مختصر کسری هم پیدا کند چیز مهمی نیست که مجلس از اینکار طفره بزند.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - نه اینکه بنده فخواهم در این عرایض عصبانی بشوم و از روی حقانیت خارج شوم که بخوام يك جلب قلبی از اشخاص کرده باشم خدای من شاهد است آنچه را که عرض میکنم ز روی حقیقت عرض می کنم بنده عرض می کنم تمام ملت حکه ما داد می زنیم نطق ما را متوجهند ملت ایران متوجه نطق ما

نیستند متوجه عمل ما هستند ملت ایران متوجه است که این پولی را که در اینجا خرج می کنند و صرف میکنند به بیست و چند عملی واقع شده است الفاظ و عبارات هیچجه سال است زده شده و بقدری الفاظ و عبارات در کله این ملت رفته که دیگر ابد آگوش بالفاظ و عبارات نمی دهد آن چیزیکه ملت باو محتاج است عمل است. ملت محتاج حیات اقتصادی است. چه محتاج است که ملت سه ساعت بنشیند روزنامه را در دست بگیرد و نطق مفصل فلانکس را بخواند.

بابا عرض نطق فلانکس بکنید. عمل مفصل اورا بخوانند مملکت چه قدر احتیاج بعمل دارد و این معادن خداداد ما در زیر خاک پنهان است کارهای ما خراب است آنروز در پشت این تریبون عرض کردم ایران گرفتار فقر است فقر تجارت دارد. فقر ملی دارد. فقر اراده دارد فقر شجاعت دارد.

تمام چیزها را که ملاحظه بفرمائید ما نسبت بآن احتیاج داریم و فقیریم ما چرا باید اینقدر شهوت سومی داشته باشیم و اینقدر متوجه باین صحبت های خودمان باشیم یعنی خوشمان می آید که بگوئید آقا سید یعقوب اینطور صحبت کرد بنده امیدوارم این شهوت سومی را بکنار بگذاریم ما نباید عشق داشته باشیم بیک الفاظ بیروح بنده از خودم میگویم غرض بهیچکس ندارم.

بالعکس اگر بعوض این الفاظ عمل بکنیم پیش خدا و پیش خلق و پیش همه کس مورد تقدیس خواهد بود و اگر خدای نخواستند نتوانستیم عمل کنیم آنوقت اگر هزار مرتبه بگویند فلانکس با نطقهای آتشین مجلس را کربلا کرد هیچ اثر ندارد این چه داعی دارد؟

بسیار خوب چه عیب دارد برای و کلای اتومبیل همه بخزند؟ آقا ما باید این فقر صومی را نگاه کنیم این ملت را نگاه کنیم نگاه بقر و بیچارگی خودمان کنیم و اینطور چیزها را پیشنهاد نکنیم.

اما اینکه آقای امیر حشمت می فرمایند دخل دارد مگر اینکه شمایول زیادی داشته باشید نطقهای ما را بخیرید زیرا گمان ندارم از معوطه مجلس خارج بشود لهذا بهتر این است آقای سردار معظم خراسانی مرحمت بفرمایند و پیشنهاد را پس بگیرند برای اینکه اگر ما عمل کردیم مردم پس از مردمان می آیند سر قبرمان فاتحه می خوانند.

اگر خدای نخواستند عمل ما بد شده و لعن و نفرین می فرستند. هی نطق راروی قبر بگذارید اثر نمیکند اما اثر در عمل است این را عرض کردم و بکسی هم کاری ندارم و از خداوند توفیق و سعادت ملت را میطلبم. رئیس - این پیشنهاد چون غفلتاً وارد شده است و مطالعه نشده حالا اگر وارد

شویم گویا خوب بنامش این را. اگر تصویب می فرمائید بماند برای جلسه دیگر. آن مسئله سابق و این یکی در جلسه آتی به مطرح خواهد شد.

سردار معظم - پس اجازه ها محفوظ باشد.
رئیس - جلسه آتی را میفرمائید روز یکشنبه باشد. آقای سهام السلطان (اجازه)

سهام السلطان - آنروز که اظهار شد جلسه امروز تشکیل بشود برای این بود که امروز کمیسیونها انتخاب شود و کمیسیونها انتخاب شدند چون گمان میکنم در دستور هم چیز دیگری جز همین یکی دو فقره که امروز مطرح شدند نداریم و این دو فقره هم قابلی ندارد که برای آن جلسه تشکیل بدهیم ممکن است آنوقت که در جلسه صرف می شود صرف کمیسیونها بکنند که يك کارهائی برای مجلس درست بشود یعنی لواط بود چه ها که میرسد کمیسیون يك اقداماتی در آنها بکنند تا حاضر شود و بعد بمجلس بیاید که مجلس بی کار نماند.
رئیس - آقای مصدق السلطنه (اجازه)

مصدق السلطنه - بنده می خواستم عرض کنم در خارج از مجلس يك ماده. . . تدین - (خطاب بمنشیان) بنده بشما اعتراض دارم چرا هیچ اینطرف نگاه نمیکنید؟

مصدق السلطنه - در خارج مجلس يك مذاکره راجع ماده ۹۳ شد در ماده ۹۳ می نویسد

استخراج آراء بطریق معمول بعمل می آید یعنی باید همین آرائی که امروز در خارج از مجلس تراشید بطریق معمول بعمل بیاید بعضیها عقیده شان اینست که استخراج آراء بطریق معمول بعمل بیاید یعنی همانطور که آراء هیئت رئیسه در مجلس استخراج میشود این آراء کمیسیونها هم باید در مجلس استخراج شود.

بعضی دیگر معتقدند که در خارج باید استخراج بشود خوب است این راهم توضیح بفرمائید که آیا باید در خارج استخراج بشود یا در مجلس؟ و اگر باید در خود مجلس استخراج شود البته مطابق معمول باید در جلسه بشود تذکر آن عرض کردم.
رئیس - این موضوعی که مذاکره می شد و رأی این بود راجع بدستور بود.

مصدق السلطنه - خوب غرض این بود که اگر در خارج استخراج کنند بعد خواهند گفت باطل است.
رئیس - اول باید دستور را معین کرد بعد. آقای تدین (اجازه)
تدین - آقای مصدق السلطنه خیلی هلاکه مند هستند باینکه مواد نظامنامه بموقع

دوره پنجم

نهایت باید وقت و اهتمام کرد که آن کمیسیون های مربوطه زودتر بوظائف خودشان عمل کنند و آن کارهائی را که مربوط به خودشان است انجام بدهند؟

بنابر این عرض میکنم که روز یکشنبه مجلس بیاید چه بکنند؟ اگر يك کارهائی بر طبق این موضوعاتی که من عرض کردم دارید و وظیفه مجلس است بیاید بنشینند و رسیدگی کند میفرمائید مجلس کار ندارد ممکن است حضرت عالی یا آقایان طرح قانونی پیشنهاد کنند بنده اول کسی خواهم بود که با شما موافق خواهم بود و امضاء هم می کنم.

خوب کار است دیگر مثل طرح قانونی که امروز آقای حائری زاده اظهار کردند تصور میکنم همه موافقیم و البته همه موافقم کار پیدا کنیم آقای دولت آبادی اظهار کردند باید کار کرد البته کار کردن صحیح است قبول دارم اما چه باید کرد؟ يك کارهائی دولت باید بیاید و وارد در کمیسیونها مورد مطالعه واقع شود و آن کارها را تمام بکنند و بمجلس بفرستند یا طرح قانونی پیشنهاد کنند بنده هم اگر موافق شدم امضاء میکنم آنوقت میرود بکمیسیون مبتکرات بعد بر میگردند بمجلس بنا بر این کلمات باید و شاید قائم ندارد و بنده مخالف هستم با بودن این دو جزء که یکی ماده نظامنامه است و یکی هم این پیشنهاد که برای این دو جزء بمجلس شورای ملی روز یکشنبه تشکیل شود اگر کارهای دیگری هست می آورند ولی برای این دو بنده تصور میکنم لزومی نداشته باشد جلسه شود خوب است عرض اینکار کمیسیونهائی که امروز انتخاب شده اند و آن کمیسیون هائی که سابق انتخاب شده اند لواطی که به آنها رجوع شده تمام را رسیدگی و تصویب کنند و برای روز سه شنبه يك کارهائی برای مجلس تهیه کنند.

رئیس - اگر تصویب میفرمائید بمجلس روز سه شنبه باشد روز سه شنبه چهار ساعت قبل از ظهر سردار معظم - بيك شرط.
رئیس - بفرمائید.
سردار معظم - بنده کاملاً موافقم بسا بیانات آقای تدین البته بنده هم معتقد هستم که چون کار نداریم روز سه شنبه حتی سه شنبه جلسه بشود ولی ممکن است کمیسیون هائی که امروز انتخاب شده انتخاباتشان بعمل نیامده باشد و يك نقیصه داشته باشد بنا بر این بمقیده بنده آقای رئیس مجلس لازم است اگر کمیسیونها انتخاب شده اند جلسه را بروز سه شنبه موکول بفرمائید ولی اگر انتخاب نشده اند و کسری دارند چون فوریت دارد روز یکشنبه جلسه بشود.

(جمعی از نمایندگان - صحیح است)
رئیس - از همین قرار تصویب می فرمائید مجلس بشود؟

مصدق السلطنه - اختصار با رئیس است صحیح است تدین - اختصار با رئیس است صحیح است. است ولی همه ما با حافظ نظامنامه هستیم ایشان هم مجری نظامنامه هستند ولی بنده هم حق دارم باینکه نظامنامه بکنم شام حق دارم بهمان دلیلی که سه چهار مرتبه اظهار کردید همه مان حق داریم که اظهار اختصار نکرده این مستلزم این نیست که بنده یا دیگری ساکت باشیم.

موضوع تعیین جلسه آتی بمجلس است و نسبت بآن موضوع حالا باید اظهار عقیده کرد. کارهای مجلس نوعاً دو جور است. مشتمل بر دو قسم است یکی لواطی قانونی که از طرف دولت بمجلس می آید و یکی طرحهای قانونی یا يك قطعنامه ها یا يك پیشنهاداتی است که از طرف مجلس می شود.

(جمعی از نمایندگان کان - بلی)
(مجلس مقارن ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - مؤتمن الملك جلسه ۲۱

صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه پانزدهم شوال ۱۳۴۲ مطابق سی و یکم برج شور ۱۳۰۳ (مجلس دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید) (صورت جلسه قبل را آقای آقامیرزا شهاب الدین قرائت نمودند)

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - عرضی ندارم.
رئیس - آقای سردار معظم (اجازه)

سردار معظم - بنده رادر صورت مجلس جزء دیر آمدگان نوشته اند بنده نیم ساعت دیر آمدم ولی نظر باینکه ساعت هشت که مجلس خیر میشود یعنی چهار ساعت بظهر مانده دو بظهر مانده مجلس منعقد میشود این دو ساعت را معلوم نیست انسان صرف چه یابد بکنند در مجلس خوب است اگر این قدر قیدهست مجلس زودتر منعقد بشود.

رئیس - آقای قائم مقام (اجازه)
قائم مقام - بنده را جزو دیر آمدگان نوشته اند در صورتیکه بنده دیر نیامده بودم و به موقع حاضر شدم.

رئیس - این اختلافی است که با اداره مباشرت باید گفتگو کنید تارفع شود.
آقای حاج عز الممالک (اجازه)

حاج عز الممالک - بنده عرضی ندارم.
رئیس - دیگر ابرادی نیست.

(اظهاری نشد)
وزیر امور خارجه - دو فقره پیشنهاد تقدیم مجلس شورای ملی میشود. یکی راجع بحقوق منتظرین خدمت وزارت امور خارجه در سنه گذشته که چون يك نظریاتی در این باب هست بمجلس شورای ملی باید حل کند.

یکی دیگر راجع به مخارجی است که پیش می آید ... (يك نفر از نمایندگان - بلندتر بفرمائید هیچ نمی شنویم.)

وزیر امور خارجه - عرض کردم دو فقره پیشنهاد تقدیم مجلس شورای ملی میکنم یکی راجع بحقوق منتظرین خدمت وزارت امور خارجه که بعضی مشکلات در این باب پیش آمده است که بمجلس شورای ملی باید حل کند. یکی راجع است به مخارجی که پیش می آید برای وزارت امور خارجه از قبیل